

LES MATRAQUES – LA MATRACA i altres...

Anton Pedrós i Puig

No és ni pretén ser un jeroglífic, ni tampoc cap endevinalla. La casualitat ha portat, durant aquest any 2009, que els dos anunciats hagin esdevingut notícia per diferents motius i que venen units per una part de la seva història viscuda en comunitat dins del nostre àmbit ciutadà.

Si els analitzem, ho hem de fer per l'ordre que la cronologia ens mana i és d'esmentar les *Matraques* en primer lloc. *La Gran Enciclopèdia Catalana* defineix aquesta estranya caixa de ressonància acústica com a “Instrument de fusta, de formes diverses, emprat antigament per setmana santa en substitució de les campanes”.

És prou concreta la seva definició i no ho és tant el seu gran ventall de formes que la història ens mostra i que han anat apareixent segurament en funció de les necessitats, situació i coneixements del constructor, i que encara avui podem contemplar, si no en funcionament regular, si guardades en bona colla de museus o similars, i també encara en algun vell campanar.

Antigament eren molts els campanars que tenien les seves matraques, i produïen

un soroll aparent, amb un ritme molt concret i local. Una interpretació peculiar de les normes conciliars va fer desaparèixer la major part d'aquests antics instruments i ara tornen a sonar, generalment impulsats per les mans de les noves generacions de campaners. Amb nombrosos noms locals, les matraques s'estenen no sols per la península ibèrica, com creiem, sinó també per altres àmbits de l'església catòlica, com ara Eger, a Magyarsország / Hongria.

La peça cerverina no ve precedida de cap nom de pila com sembla que algunes matraques tenien. Al menys fins el moment, no s'ha trobat cap nom propi que les personalitzi. Si que en sabem quelcom de la seva antiguitat tot i que cal dir que no està excessivament documentada. Els historiadors Josep M. Llobet, Galdric Santana i Daniel Villarubies, situen la seva primera construcció aproximadament al segle XV, tot i que dins la documentació cerverina apareixen dubtes que fins avui no deixen concretar cap data.

En motiu de les recents obres des restauració del campanar de Santa Maria de Cervera, el Grup de Campaners ha aprofitat per dur a terme el seu projecte

de retirada d'aquest antic instrument per guardar-lo on tenen previst ubicar un petit museu de troballes i restes de velles parts del campanar i les seves campanes. Aquest esdeveniment ha coincidit amb la construcció d'una rèplica de les mateixes, que l'historiador Galdric Santana duia a terme amb ajudes de la Generalitat de Catalunya, al ser les matraques cerverines entre les més antigues del Principat.

Aquesta peça nova presentada a la Ciutat el setembre passat en una exposició al Museu Comarcal, fou beneïda i pujada al campanar el passat mes de febrer dins els actes de la Festa Major del Santíssim Misteri.

Respecte les matraques velles (antigues) baixades del campanar pels campaners, s'ha procedit a una breu restauració basada en una neteja a fons, i passaran a ésser exposades al mateix campanar en una de les sales inferiors a la maquinària del rellotge que s'està preparant.

La Matraca, Confraria d'Animació

Grup local creat a Cervera a primers dels anys 80 per l'Assemblea de Joves i per membres de la revista Carreró de les Bruixes (1978-1982) i considerats fundadors de l'Aquelarre des del seus orígens.

L'any 1984 "*La Matraca*" obre la celebració de l'Aquelarre ampliant el propi espai original sortint del carreró de les Bruixes, que s'havia quedat petit, utilitzant la plaça Major i part del casc antic on es munta un gran escenari. El

1985, per donar més dimensió a la Festa, La Matraca obre l'organització a la participació d'altres grups de Cervera, i queda constància de la participació directa de l'Ajuntament de la Ciutat.

L'any 1989, el "*Consell de Joventut*" pren el relleu de "*La Matraca*".

Havien fet pel 1983, dins el seu bestiar de foc, la *Polla de Cervera*, que amb el pas dels anys ha esdevingut un emblema dels elements festius de la Ciutat i que en aquest Corpus 2009 s'ha homenatjat també pels seus 25 anys d'existència donat que el grup actual dels Diablers Carranquers de Cervera ha tingut cura de conservar i restaurar la significativa peça.

L'existència de les *matraques* al campanar deuria servir perquè en la seva creació, i a l'hora de cercar-l'hi la identitat, es pensés en una similitud de peça rústica, suposadament estrident i molt pròpia de Cervera i que amb el pas del temps, aquest campanar ara més imponent que mai, ha anat nodrint amb noms i derivats dels seus sons bronzes noves incorporacions al bestiar i elements festius de la Ciutat.

Si primer fou la Confraria la Matraca qui suposadament s'identificà amb les velles Matraques, han seguit aquest exemple els mateixos Diablers Caranquers de Cervera, que per nom i símbol, es van agermanar amb la mítica campana Carranca. Els Bombollers estrenen un fantàstic cérvol que bategen amb el nom de la imponent Tibau, campana que mira el carreró de les bruixes. També seran Tibau els d'un grup musical cerverí que s'estrena el 2008.

La felicitació ha de ser compartida i per partida doble, triple o més. Les arrels

Les antigues “Matraques” (Foto. Ton Pedrós)

cerverines mantenen la seva identitat i el reconeixement dels grups festius envers la tantes vegades escrita història local, i mostren contínuament els seus fruit que, sense cap transcendència, esdevenen el record del proper passat que, en alguns casos, sumen més de sis cents anys.

Des del campanar, tot i que en aquest cas ho faig en nom propi, em permeto la llibertat de felicitar i felicitar-nos mútu-

ament. Estem, estan i hem d'estar contínuament cofois de que la nostra història segueixi estant present en el nostre dia a dia. I que si les autoritats han de vetllar per la conservació del gran patrimoni que tenim, també esperar que el manteniment d'aquestes populars tradicions i grups son, segurament per molta gent dels nostres, tan o més importants que les mateixes pedres.

